



Innst. 162 S

(2014–2015)

Innstilling til Stortinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:37 S (2014–2015)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Bård Vegar Solhjell, Trine Skei Grande, André N. Skjelstad, Rasmus Hansson, Liv Signe Navarsete, Heidi Greni og Geir S. Toskedal om å beskytte kamptolker fra Afghanistan

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utforme retningslinjer som innebærer at kamptolkene Forsvaret brukte i Afghanistan fra 2006 fram til november 2014 får arbeids- og oppholdstillatelse i Norge.»

I dokumentet viser forslagsstillerne til at disse tolkene på grunn av oppdraget for det norske forsvaret er i livsfare.

Forslagsstillerne peker på at en manglende vilje til å beskytte afghanske tolker vil påvirke Norges muligheter til å rekruttere den type personell i framtida.

Forslagsstillerne understreker at forslaget kun gjelder kamptolkene og ikke annet personell. Forslagsstillerne understreker videre at dette ikke er en sak om asylpolitikk, men en sak om beskyttelse av militært personell av utenlandsk opprinnelse, som har vært avgjørende viktig for den norske innsatsen i Afghanistan.

Forslagsstillerne viser til at flere land har sikret kamptolker opphold etter endt tjeneste.

Det vises for øvrig til dokumentet for nærmere beskrivelse av forslaget.

Komiteens behandling

Komiteen sendte i brev av 9. desember 2014 representantforslaget til Justis- og beredskapsdepartementet ved statsråd Anders Anundsen for vurdering. Statsrådens uttalelse følger i vedlagte brev av 8. januar 2015.

Komiteen avholdt 7. januar 2015 åpen høring i saken. Veteranforbundet SIOPS, også på vegne av Norges Offisersforbund (NOF) og Befalets Fellesorganisasjon (BFO) og veteran Geir Dolonen-Marthiussen deltok på høringen.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, Stine Renate Håheim, Stein Erik Lauvås, Helga Pedersen og Eirik Sivertsen, fra Høyre, Frank J. Jenssen, Mudassar Kapur, Bjørn Lødemel og Ingjerd Schou, fra Fremskrittspartiet, Mazyar Keshvari og lederen Helge André Njåstad, fra Kristelig Folkeparti, Geir S. Toskedal, fra Senterpartiet, Heidi Greni, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, vil understreke at asylinstituttet er et meget viktig verktøy for å gi beskyttelse til mennesker som er reelt truet og må ikke misbrukes i noen form.

Komiteen påpeker at Norge skal oppfylle sine forpliktelser og hjelpe flyktninger.

Komiteen er tydelig på at asylstatus skal innvilges etter individuell behandling og grundig vurdering av søknaden.

Komiteen vil gi uttrykk for at Norge som nasjon har og tar ansvar for å ivareta Forsvarets personell før, under og etter oppdrag. Dette innebærer også å gi beskyttelse til veteraner som ikke er nordmenn, men som har gjort tjeneste for det norske forsvaret.

Komiteen påpeker at Norge har ved sitt engasjement i Afghanistan rekruttert blant annet lokale kamptolker. Disse har ved sitt arbeid vært nødvendige for det norske forsvarets eget personell i utførelsen av sitt viktige og primære arbeid.

Komiteen understreker også at det er avgjørende viktig at Norge raskt håndterer slike søknader om beskyttelse og eventuelt asyl på en korrekt og individuell måte. I det ligger at behandlingsform og forløp kan påvirke mulighetene til å rekruttere slikt personell i fremtiden.

Komiteen har merket seg at regjeringen har videreført spesialordningen for lokalt ansatt personell som har jobbet for norske styrker og norsk politi i Afghanistan.

Spesialordningen ble iverksatt i 2012 av den forrige regjeringen og innebærer at dette personellet kan søke om beskyttelse i Norge mens de fortsatt oppholder seg i Afghanistan.

Representantforslaget fremmer forslag om at de kamptolkene som har jobbet for Norge fra 2006–2014, må få komme til Norge, og det samme er også tilsvarende hevdet fra Veteranforeningen SIOPS, Befalets Fellesorganisasjon, Norges Offisersforbund og Reserveoffisersforbundet i deres uttalelser.

Fordi lokalt ansatt personell som har jobbet for norske styrker i Afghanistan, kan ha en økt risiko for forfølgelse, understreker komiteen, slik regjeringen også gjør, nødvendigheten av at det legges til rette for at de skal få prøvd sitt beskyttelsesbehov.

Komiteen merker seg at både denne og den forrige regjeringen har lagt til rette for at personer som har arbeidet for norske styrker i Afghanistan, kan søke om opphold i Norge når deres ansettelsesforhold opphører.

Så langt er det behandlet om lag 125 saker, omtrent likt fordelt mellom tolker og «house staff». 23 tolker har så langt fått innvilget oppholdstillatelse i Norge. Sammen med medfølgende familiemedlemmer utgjør dette om lag 70 personer. Dette er tall og søknader fra det som omtales som «runde 1» – i forbindelse med tilbaketrekkingen fra Faryab.

Intervjuene skjedde i 2012, og saksbehandlingen i 2012–2013. Avslagene er fattet i februar 2013 av regjeringen Stoltenberg II. Det ble gitt avslag til 35 tolker.

Fra det som omtales som «runde 2 – knyttet til Mazar e-Sharif», er det totalt 20 saker med tolker og «house staff», som nå er til behandling.

Komiteen mener at en må styrke hensynet til tolkenes egen rettssikkerhet og grunnleggende nasjonale interesser ved behandlingen av slike saker. Hensikten med en slik endring vil være å senke terskelen for opphold for disse tolkene.

Komiteen viser til at det under høringen i saken kom fram at sikkerhetssituasjonen til tolker som har arbeidet for de norske styrkene, kan ha blitt vesentlig forverret. Komiteen slutter seg derfor til forslaget om at det utarbeides nye retningslinjer for at kamptolkene Forsvaret brukte i Afghanistan fra 2006 til november 2014, får arbeids- og oppholdstillatelse i Norge.

Komiteen forutsetter at regjeringen finner en løsning slik at disse kamptolkene uavhengig av oppholdssted kan søke om oppholds- og arbeidstillatelse etter denne ordningen.

Komiteen viser til at justisministeren i sitt brev av 8. januar 2015 varsler en vurdering av gjeldende regelverk knyttet til fremtidig håndtering av lokalt ansatt personell i internasjonale operasjoner. Komiteen deler oppfatningen av dette behovet.

Komiteen mener at det er viktig at Norge for framtidige operasjoner får på plass nødvendige retningslinjer som kan ivareta lokalt ansatte, tolker og øvrig personell som kan trenge beskyttelse etter oppdrag og ber regjeringen snarest mulig lage slike retningslinjer.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utforme retningslinjer, i form av en egen ordning, som innebærer at kamptolker Forsvaret brukte i Afghanistan fra 2006 fram til november 2014, kan få arbeids- og oppholdstillatelse i Norge.

Stortinget ber regjeringen sikre at det fortsatt er en konkret individuell vurdering av den enkelte søker og dens situasjon som ligger til grunn for vurdering av innvilgelse av oppholds- og arbeidstillatelse. Stortinget ber om at retningslinjene gir en lav terskel for å innvilge oppholds- og arbeidstillatelse for denne gruppen, og at eventuelle avslag skal bygge på særlige og tungtveiende grunner.

Stortinget ber regjeringen sikre at saker hvor det tidligere er gitt avslag, skal realitetsbehandles på nytt dersom ny søknad fremsettes.»

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig lage retningslinjer for hvordan lokalt ansatte tolker/personell skal ivaretas i forbindelse med utenlandsoperasjoner.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til brev fra justis- og beredskapsministeren datert 8. januar 2015 hvor det opplyses om at regjeringen så langt har videreført arbeidet med spesialordningen for lokalt ansatt personell som har hatt et direkte ansettelsesforhold fra 1. januar 2011 eller senere med norske styrker og norsk politi i Afghanistan.

I det samme brev opplyses komiteen om at det er ferdigbehandlet om lag 125 saker i forbindelse med første runde (Faryab 2012), omtrent likt fordelt mellom tolker og «house staff».

23 tolker har fått innvilget oppholdstillatelse i Norge, 35 tolker fikk avslag. Sammen med medfølgende familiemedlemmer utgjør dette om lag 70 personer.

De første vedtakene ble fattet før jul 2012, mens hovedandelen av vedtakene ble fattet i februar/mars 2013.

Dette gjaldt både innvilgelser og avslag. Disse sakene ble altså behandlet av regjeringen Stoltenberg II.

Disse medlemmer ser i det samme brev at i tillegg har utlendingsmyndighetene nå i underkant av 20 saker til behandling i forbindelse med andre runde (Mazar-e-Sharif 2014), som ikke er avgjort.

Seks av disse er saker om tolker. Høyre- og Fremskrittspartiet-regjeringen har fattet vedtak i to saker om tolker som har blitt særlig eksponert på bakgrunn av sitt arbeid for Forsvaret eller andre norske myndigheter – i forslaget omtalt som «kamptolker». Begge har fått oppholdstillatelse.

Disse medlemmer understreker i likhet med regjeringen at vi mener det er viktig å ivareta tolker som har blitt særlig eksponert på bakgrunn av sitt arbeid for Forsvaret eller andre norske myndigheter – i forslaget omtalt som «kamptolker» – og det er derfor hensiktsmessig å endre retningslinjene som den forrige regjeringen vedtok.

Disse medlemmer vil påpeke at bakgrunnen for dette er at disse medlemmers partier i Stortinget og dagens regjering mener en må styrke hensynet til tolkenes egen sikkerhet og grunnleggende nasjonale interesser ved behandlingen av slike saker. Hensikten med en slik endring vil være å senke terskelen for opphold for disse tolkene.

Disse medlemmers partier på Stortinget og i regjeringen legger til grunn at det fortsatt bør være individuell saksbehandling for å avklare et eventuelt beskyttelsesbehov for den enkelte søker.

De nye retningslinjene vil legge til rette for at alle saker som gjelder tolker som har blitt særlig eksponert på bakgrunn av sitt arbeid for Forsvaret eller andre norske myndigheter – i forslaget omtalt som «kamptolker» – skal realitetsbehandles dersom det søkes om dette. Disse medlemmer understreker

at dette også gjelder saker der det tidligere er gitt avslag (ref. regjeringen Stoltenberg II).

I brevet fra regjeringen/justisministeren understrekes det, og disse medlemmer finner også grunn til å påpeke, at i arbeidet med nye retningslinjer er det nødvendig å finne løsninger på praktiske utfordringer med en ny ordning. Dette kan ha økonomiske, administrative, sikkerhets- og regelverksmessige konsekvenser som på nåværende tidspunkt ikke er klarlagt. Dette har regjeringen/justis- og beredskapsministeren uttrykt at det må kommes tilbake til.

Disse medlemmer mener i likhet med regjeringen/justis- og beredskapsministeren at forslaget som fremmes i Dokument 8:37 (2014–2015), er i overensstemmelse med ovenstående, forutsatt at det er lagt til grunn at det fortsatt skal skje en konkret individuell behandling av hver enkelt søker.

Disse medlemmer har også merket seg at det i ovennevnte brev uttrykkes:

«Jeg viser for øvrig til at Justis- og beredskapsdepartementet, i samarbeid med blant annet Forsvarsdepartementet, nå skal gjøre en vurdering av gjeldende regelverk knyttet til fremtidig håndtering av lokalt ansatt personell i internasjonale operasjoner. Jeg viser også til at Justis- og beredskapsdepartementet 1. juli 2014 instruerte underliggende etater om at personer som har jobbet for norske styrker i Afghanistan og som søker om asyl i Norge skal få sin søknad realitetsbehandlet her, uavhengig av om vedkommende har oppholdt seg i et annet land omfattet av Dublinforordningen og uavhengig av ansettelsestidspunkt.

I tillegg har Forsvarsdepartementet utarbeidet retningslinjer for bruken av lokalt ansatt personell for fremtidige internasjonale operasjoner som vil være gjeldende fra 1. januar 2015.»

Disse medlemmer forutsetter at det i behandling av søknader fra kamptolker om arbeids- og oppholdstillatelse i Norge, skjer en individuell behandling og at både behovet for beskyttelse og/eller grunnleggende nasjonale interesser vurderes. Dette er personell som i en krevende situasjon er truet, forfulgt og trenger beskyttelse, men er også personell som har opplysninger om norske styrkeforhold som gjør at det av grunnleggende hensyn til nasjonal interesse tilsier at det skal gis arbeids- og oppholdstillatelse.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti påpeker at Norge har ansvar for å ivareta sikkerheten til de kamptolkene som arbeidet for norske styrker i Afghanistan når oppdraget er fullført. Det er helt på det rene at det ikke kan ivaretas i Afghanistan i overskuelig framtid.

Disse medlemmer viser til at det er dokumentert at kamptolkene til tider har båret norsk uniform, vært bevæpnet og har vært eksponert som deltakere i skarpe operasjoner på ISAFs side. Med dette

er de i praksis å anse som del av det personellet Forsvaret og Norge har brukt, og som må sikres etter fullført oppdrag og ikke etterlates etter at oppdraget er over. De er lett identifiserbare, og de er utsatt for direkte trusler.

Disse medlemmer viser til fellesuttalelse fra Befalets Fellesorganisasjon, Norsk Veteranforbund SIOPS, Norges Offisersforbund og Reserveoffiserforbundet med tittel: «De som har stilt opp for oss, må vi ta vare på», og til brev av 5. september 2014 til forsvarsministeren, justisministeren og Forsvaret fra SIOPS som bekrefter denne realiteten.

Disse medlemmer vil foreslå at regjeringen snarest oppretter en egen ordning og retningslinjer som innebærer at kamptolkene Forsvaret brukte i Afghanistan fra 2006 til 2014, kan få arbeids- og oppholdstillatelse i Norge. Det skal være en lav terskel for å få beskyttelse i Norge etter tjeneste som kamptolk for Norge. Ordningen må bygge på en konkret individuell vurdering av den enkeltes situasjon. Eventuelle avslag skal bygge på at myndighetene har særlig tungtveiende nasjonale sikkerhetsgrunner for å avslå.

Uttalelse fra utenriks- og forsvarskomiteen

Komiteens utkast til innstilling har vært forelagt utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse, jf. vedtak i Stortinget av 4. desember 2014.

Utenriks- og forsvarskomiteen uttaler følgende i brev av 4. februar 2015:

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet, viser til kommunal- og forvaltningskomiteens utkast til innstilling til Dokument 8:37 S (2014-2015) og har ingen ytterligere merknader.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til at det er nødvendig at den ordningen som skal etableres må sikre at kamptolkene kan komme til Norge for å levere sin søknad om beskyttelse. Disse medlemmer understreker at dette handler om Norges ansvar for å ivareta Forsvarets personell før, under, og etter oppdrag. Dette sikres ikke dersom tolkene må oppholde seg i internflukt i Afghanistan i stor fare under behandlingen av søknadene.

Disse medlemmer viser til Veteranforeningen SIOPS som peker på at en ordning der kamptolkene skal levere søknad fra utlandet og fortsatt måtte være på flukt inntil den er behandlet, ikke gir akseptabel sikkerhet for alle. Situasjonen for våre kamptolker er svært alvorlig. Eventuelle avslag etter den nye ordningen skal bygge på særlige og tungtveiende grunner. Dette er begrunnet i at det er behov for en mekanisme som ivaretar alvorlige sikkerhetsmessige hensyn knyttet til enkeltindivid. Disse medlemmer er enig i dette, men understreker at ordningens hensikt er at beskyttelse i Norge er regelen for disse kamptolkene, ikke unntaket.

Disse medlemmer viser også til svar fra Justis- og beredskapsdepartementet datert 23. januar 2014 hvor det fremkommer at flere av våre allierte har etablert lignende ordninger for sine lokalt ansatte forsvarsansatte. Disse ordningene behandler kamptolker ved siden av det ordinære asylinstituttet. Disse medlemmer forutsetter at regjeringen finner en løsning slik at kamptolkene sikres rett til og reell mulighet til å komme til Norge for å få sin søknad etter den nye ordningen behandlet.»

Komiteens merknader etter uttalelsen fra utenriks- og forsvarskomiteen

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til fellesmerknad fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti fra utenriks- og forsvarskomiteen og støtter denne.

Dette medlem viser til at spørsmål om beskyttelse av forswarets personell før, under og etter oppdrag, samt vurdering av den akutte situasjonen i Afghanistan, er utenriks- og forsvarskomiteens ansvarsområde. Dette medlem mener derfor det er av stor viktighet å vektlegge de politiske vurderingene gjort av de respektive partiers medlemmer i utenriks- og forsvarskomiteen. Det understrekes i komiteens merknad at dersom tolkene må oppholde seg i internflukt i Afghanistan under behandlingen av sakene, vil deres sikkerhet ikke være ivaretatt og at det derfor må være en forutsetning at regjeringen finner en løsning slik at kamptolkene sikres rett til, og reell mulighet til, å komme til Norge for å få sin søknad behandlet etter den nye ordningen. Videre må en slik ordning ta høyde for at det kan råde usikkerhet rundt den fulle bakgrunnen til enkelte av kamptolkene, og derfor muliggjøre en individuell sikkerhetsklarering av den enkelte kamptolk i forkant av innreise.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at kamptolker som omfattes av den nye ordningen, sikres rett til og reell mulighet til å komme til Norge for å få sin søknad behandlet etter den nye ordningen.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sikre at kamptolker som omfattes av den nye ordningen, sikres rett til og reell mulighet til å komme til Norge for å få sin søknad behandlet etter den nye ordningen.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råer Stortinget til å gjøre slike

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen utforme retningslinjer, i form av en egen ordning, som innebærer at kampfølger Forsvaret brukte i Afghanistan fra 2006 fram til november 2014, kan få arbeids- og oppholdstillatelse i Norge.

Stortinget ber regjeringen sikre at det er en konkret individuell vurdering av den enkelte søker og dens situasjon som ligger til grunn for vurdering av innvilgelse av oppholds- og arbeidstillatelse. Stortinget ber om at retningslinjene gir en lav terskel for å innvilge oppholds- og arbeidstillatelse for denne

gruppen, og at eventuelle avslag skal bygge på særlige og tungtveiende grunner.

Stortinget ber regjeringen sikre at saker hvor det tidligere er gitt avslag, skal realitetsbehandles på nytt dersom ny søknad fremsettes.

II

Stortinget ber regjeringen snarest mulig lage retningslinjer for hvordan lokalt ansatte tolker/personell skal ivaretas i forbindelse med utenlandsoperasjoner.

III

Dokument 8:37 S (2014–2015) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Bård Vegar Solhjell, Trine Skei Grande, André N. Skjelstad, Rasmus Hansson, Liv Signe Navarsete, Heidi Greni og Geir S. Toskedal om å beskytte kampfølger fra Afghanistan – vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 10. februar 2015

Helge André Njåstad

leder

Ingjerd Schou

ordfører

Vedlegg 1

Brev fra Justis- og beredskapsdepartementet v/statsråden til kommunal- og forvaltningskomiteen, datert 8. januar 2015

Representantforslag 8:37 S (2014-2015) fra stortingsrepresentantene Karin Andersen - Bård Vegar Solhjell - Trine Skei Grande - Andre N Skjelstad - Rasmus Hansson - Liv Signe Navarsete - Heidi Greni og Geir Toskedal om å beskytte kamptolker fra Afghanistan

Jeg viser til Kommunal- og forvaltningskomiteens brev av 9. desember 2014 hvor det bes om min vurdering av et forslag fra Karin Andersen, Bård Vegar Solhjell, Trine Skei Grande, Andre N. Skjelstad, Rasmus Hansson, Liv Signe Navarsete, Heidi Greni og Geir Toskedal om å beskytte kamptolker fra Afghanistan. Min uttalelse er koordinert med Forsvarsdepartementet.

Jeg viser til at spørsmålet om de 26 tolkene som Veteranforbundet SIOPS har uttrykt bekymring for også ble tatt opp av Karin Andersen i muntlig spørretime med Forsvarsminister Ine Eriksen Søreide 19. november i fjor, og i spørsmål til skriftlig besvarelse nr. 104 til meg 27. oktober i fjor. I tillegg har jeg, i fellesskap med Forsvarsministeren, også besvart et brev fra Veteranforbundet SIOPS om samme sak.

Regjeringen har så langt videreført arbeidet med spesialordningen for lokalt ansatt personell som har hatt et direkte ansettelsesforhold fra 1.1.2011 eller senere med norske styrker /politi i Afghanistan. Det er ferdigbehandlet om lag 125 saker ifm første runde (Faryab 2012), omtrent likt fordelt mellom tolker og «house staff». 23 tolker har fått innvilget oppholdstillatelse i Norge, 35 tolker fikk avslag. Sammen med medfølgende familiemedlemmer utgjør dette om lag 70 personer. De første vedtakene ble fattet før jul 2012, mens hovedandelen av vedtakene ble fattet i februar/mars 2013. Dette gjaldt både innvilgelser og avslag. Disse sakene ble altså behandlet av regjeringen Stoltenberg II.

I tillegg har utlendingsmyndighetene nå i underkant av 20 saker under behandling ifm andre runde (Mazar-e-Sharif 2014), som ikke er avgjort. 6 av disse er saker om tolker. H/FrP-regjeringen har fattet vedtak i 2 saker om tolker som har blitt særlig eksponert på bakgrunn av sitt arbeid for Forsvaret eller andre norske myndigheter – i forslaget omtalt som «kamptolker». Begge har fått oppholdstillatelse.

Regjeringen mener det er viktig å ivareta tolker som har blitt særlig eksponert på bakgrunn av sitt

arbeid for Forsvaret eller andre norske myndigheter – i forslaget omtalt som «kamptolker»- og det er derfor hensiktsmessig å endre retningslinjene som den forrige regjeringen vedtok. Bakgrunnen er at dagens regjering mener en må styrke hensynet til tolkenes egen sikkerhet og grunnleggende nasjonale interesser ved behandlingen av slike saker. Hensikten med en slik endring vil være å senke terskelen for opphold for disse tolkene. Regjeringen legger til grunn at det fortsatt bør være individuell saksbehandling for å avklare et eventuelt beskyttelsesbehov for den enkelte søker. De nye retningslinjene vil legge til rette for at alle saker som gjelder tolker som har blitt særlig eksponert på bakgrunn av sitt arbeid for Forsvaret eller andre norske myndigheter – i forslaget omtalt som «kamptolker», skal realitetsbehandles dersom det søkes om dette. Dette gjelder også saker der det tidligere er gitt avslag.

I arbeidet med nye retningslinjer, er det nødvendig å finne løsninger på praktiske utfordringer med en ny ordning. Dette kan ha økonomiske, administrative, sikkerhets- og regelverksmessige konsekvenser som på nåværende tidspunkt ikke er klarlagt. Jeg må eventuelt komme tilbake til dette.

På bakgrunn av overstående mener jeg forslaget som fremmes i dok 8:37 (2014-2015) er i overensstemmelse med overstående, forutsatt at det er lagt til grunn at det fortsatt skal skje en konkret individuell behandling av hver enkelt søker.

Jeg viser for øvrig til at Justis- og beredskapsdepartementet, i samarbeid med blant annet Forsvarsdepartementet, nå skal gjøre en vurdering av gjeldende regelverk knyttet til fremtidig håndtering av lokalt ansatt personell i internasjonale operasjoner. Jeg viser også til at Justis- og beredskapsdepartementet 1. juli 2014 instruerte underliggende etater om at personer som har jobbet for norske styrker i Afghanistan og som søker om asyl i Norge skal få sin søknad realitetsbehandlet her, uavhengig av om vedkommende har oppholdt seg i et annet land omfattet av Dublinforordningen og uavhengig av ansettelses-tidspunkt.

I tillegg har Forsvarsdepartementet utarbeidet retningslinjer for bruken av lokalt ansatt personell for fremtidige internasjonale operasjoner som vil være gjeldende fra 1. januar 2015.

Vedlegg 2**Brev fra Justis- og beredskapsdepartementet v/statsråden til kommunal- og forvaltningskomiteen, datert 23. januar 2015****Svar på tilleggsspørsmål ifm. Kommunal- og forvaltningskomiteens behandling av representantforslag 8:37 S (2014-2015)**

Jeg viser til ovennevnte representantforslag av 9. desember 2014 og til mitt svar til Kommunal- og forvaltningskomiteen av 8. januar 2015. Videre viser jeg til at Arbeiderpartiets stortingsgruppe, ved parlamentarisk nestleder Helga Pedersen, i brev av 18.12.2014 har stilt noen tilleggsspørsmål der hun «ber regjeringene bistå med opplysninger om hvilken praksis andre NATO-land har lagt til grunn for å håndtere saker vedrørende tidligere kamptolker og annet hjelpepersonell fra internasjonale operasjoner».

Konkret stilles følgende spørsmål:

- 1) Hvilke land har brukt kollektive løsninger som f.eks arbeids- og oppholdstillatelse til alle kamptolker og hjelpepersonell?
- 2) Hvilke land har valgt løsninger som baserer seg på at hver enkelt tolk eller hjelpeansatt etter utvalgte kriterier kan søke å få sin sak vurdert?
- 3) Hvor mange har eventuelt fått slike søknader innvilget i de respektive landene?

Norge har deltatt i flere internasjonale operasjoner opp igjennom årene, men det er først ved tilbaketrekkingen fra Afghanistan man har iverksatt en særskilt ordning der lokalt ansatt personell har kunnet søke om opphold i Norge. Dette er gjort fordi ansettelsesforholdet med norske myndigheter kan medføre et beskyttelsesbehov. Tilsvarende gjelder for flere europeiske land.

Utenriksdepartementet har ved hjelp av våre ambassader i aktuelle land innhentet informasjon fra Australia, Canada, Danmark, Estland, Finland, Italia, Nederland, Polen, Storbritannia, Tyrkia, Tyskland, Spania, Sverige og USA. Frankrike har ikke kunne svare siden terroraksjonen nylig har lagt beslag på alle ressurser. Som følge av at flere av landene ønsker å være tilbakeholdne med å uttale seg eksplisitt om antall, praksis m.m., vil svarene nødvendigvis måtte bli noe generelle.

Slik jeg forstår det, har ingen land anvendt kollektive løsninger fullt ut slik som angitt i spørsmål 1.

USA ser ut til å ha den mest kollektivt innrettede ordningen i form av et eget visumprogram (*Special Immigrant Visa* – SIV) som i prinsippet kan anvendes for alle lokalt ansatte. Ordningen ble innført i 2005/2006, og gjaldt da bare tolker. Spørsmål om beskyt-

telsesbehov var ikke tema. I 2009 ble ordningen vedtatt utvidet til også å omfatte annet lokalt ansatt personell, samtidig som det ble lagt til grunn at den enkelte måtte dokumentere en trussel mot sin person som følge av den jobben vedkommende hadde gjort for amerikanske myndigheter og ha et reelt beskyttelsesbehov. SIV-ordningen er basert på en egen kvoteordning (ikke knyttet til kvote for overføringsflyktninger), der et gitt antall afghanere som har jobbet for USA i minst ett år skal kunne gis opphold i USA sammen med sine familier. Slik jeg forstår det, hadde om lag 1 650 tolker fått oppholdstillatelse i USA frem til utgangen av oktober 2013. I perioden oktober 2013 – september 2014 hadde i overkant av 40 afghanske tolker benyttet seg av programmet.

Canada har hatt et nokså omfattende immigrasjonsprogram for afghanere tilknyttet kanadiske styrker. Rundt 850 personer (søkere og deres medfølgende familie) har fått oppholdstillatelse i Canada. Programmet stengte i 2013, men på grunn av et etterslep i saksbehandlingen er det mange som først nå har ankommet Canada. Rundt halvparten av søkerne fikk innvilget søknadene etter en individuell vurdering. Det har vært et kriterium at man har hatt et direkte ansettelsesforhold med kanadiske myndigheter. Alle søknader som er fremmet etter at programmet stengte har blitt avvist.

Australia ser også ut til å ha hatt et større program for tolker og annet lokalt personell, men har håndtert dette innen kvoten for overføringsflyktninger. I tillegg til personell direkte ansatt av australske militære styrker og bistandsorganisasjoner, har også kontraktører vært omfattet. De fleste tolkene har da også fått sine oppdrag gjennom ulike firmaer. Vi har ikke mottatt tall fra Australia.

Storbritannia har en tredelt ordning bestående av en utdanningskomponent, en ordning med økonomisk kompensasjon og en relokaliseringsdel. De førstnevnte komponentene forutsetter at det lokale personellet forblir i Afghanistan. Relokaliseringen kan gjelde mellom steder i Afghanistan og flytting til Storbritannia. Mens alle kan kvalifisere for å søke på de to førstnevnte komponentene, er det egne retningslinjer for å kunne omfattes av relokaliseringsordningen. Man må ha hatt et direkte ansettelsesforhold med britiske myndigheter per 19.12.2012 eller senere og ha jobbet i minst ett år sammenhengende i en særlig utsatt posisjon ved frontlinjen i Helmandprovinsen. Under disse overskriftene er det også gitt mer detaljerte anvisninger.

Danmark har lagt seg tett opp til den britiske ordningen, siden britene har vært formell arbeidsgiver for mange av tolkene Danmark har benyttet. Både Danmark og **Estland** har fått anledning til å legge den britiske ordningen til grunn som følge av tett samarbeid om tolkene, dvs. at en som har fått avslag på søknaden om relokalisering til Danmark kan få innvilget relokalisering til Storbritannia.

Storbritannia har opplyst at 390 av 840 overflødiggjort lokalt personell har søkt om relokalisering dit, men saksbehandlingen pågår fortsatt for hoveddelen av saker. Danmark har benyttet om lag 195 tolker ifm. sitt ISAF-bidrag, og 34 av disse oppfyller kriteriene for å søke relokalisering til Danmark, jf. over. En oversikt fra det danske forsvaret av 4.12.2014 viser at 29 saker er ferdig behandlet. Av disse er fem gitt opphold i Danmark, én har tatt den økonomiske pakken, 11 har ønsket gjenbosetting i Storbritannia og 12 har fått avslag i Danmark, men har fått flytte til Storbritannia.

Tyskland har også en ordning som skiller mellom å gi støtte til utdanning eller økonomisk kompensasjon i Afghanistan og relokalisering. Lokalt ansatt personell som er utsatt for risiko etter en individuell vurdering kan få en to-årig midlertidig oppholdstillatelse i Tyskland med mulighet for forlengelse etter

visse kriterier. Ved utgangen av 2014 var det gitt oppholdstillatelse i Tyskland for om lag 560 av omtrent 1 335 søkere. Tallene sier ikke om dette bare gjelder tolker eller også annen type personell.

Utover tallene som er nevnt over, er det i **Sverige** innvilget søknader om gjenbosetting innen rammen av kvoten for overføringsflyktninger for 23 lokalt ansatte, hovedsakelig tolker. Med familiemedlemmer utgjør dette 68 personer. **Nederland** har kun en håndfull saker, de fleste fortsatt til behandling (Nederland har hatt nært samarbeid med Tyskland om tolker). Noen land, som **Tyrkia** og **Estland**, har ikke hatt behov for å etablere noen egne ordninger. Andre land har temaet oppe til diskusjon, uten at det p.t. er vedtatt om det skal etableres noen ordning for håndtering av lokalt ansatt personell, og noen har varslet at de ikke ønsker å oppgi tall for lokalt personell fra Afghanistan som har fått oppholdstillatelse, bl.a. av sikkerhetshensyn.

Av landene som har etablert ordninger, og som har delt informasjon, legger alle til grunn at sakene skal behandles individuelt, og at det i større eller mindre grad oppstilles kriterier og ev. avskjæringstidspunkter. Dette gjelder Australia, Canada, Danmark, Italia, Nederland, Storbritannia, Tyskland, Spania, Sverige og USA.